

Δ'
ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ

Μὴ φέβγης, μιτσό μου, ἀπὸ σιμά μου, μὴ φέβγης.

Τί ἀνάγκη ἔχεις νὰ φύγης ἀπὸ τὸν παππού; Δὲν εἶσαι τάχα μαζί του καλά; Εἶσαι περίφημα. Δὲ βλέπεις πῶς χαίρουν, δὲ βλέπεις πῶς πηδᾷ, πῶς φωνάζει, πῶς χτυπᾷ τὰ χεράκια σου, ἅμα ἔρχονται δὴ; Στὸ ἐργαστήρι τὸ σοβαρὸ ἐσὺ χύνεσαι σὰν τὸ κουταβάκι ἀπάνω σ' ἕνα πιάτο γάλα. Θὰ πῆ πῶς σοῦ ἀρέσει στοῦ παππού. Ἄρα πρέπει νὰ μείνῃς.

Μὴ φέβγης, μιτσό μου, ἀπὸ σιμά μου, μὴ φέβγης.

Ἐμεῖς παίζουμε, γελοῦμε, τρέχουμε. Μὰ κουβεντιάσουμε κιόλας σὰν τοὺς μεγάλους. Τί παράπονο ἔχεις μὲ τὸν παππού; Ἐμεῖς εἶπαμε πῶς ὁ τι θέλεις, ἐγὼ τὸ κάνω· εἶπαμε πῶς καὶ σὺ, ὁ τι θέλω τὸ κάνεις. Συφωνία. Ἐτσι τὰ πηγαίνουμε λαμπρά. Καὶ περὶ θελω πὶὸ σπάνια ἐγὼ ἀπὸ σένα, εἶσαι καὶ μ' ἀπτό κερδεμένη. Ἄλλου μπορεῖ νὰ μὴ βρῆς τέτοιο βραχάτι.

Μὴ φέβγης, μιτσό μου, ἀπὸ σιμά μου, μὴ φέβγης.

Μὴν πὰς ἀξαφνα κι ἀκούσης τὴ μαμά, ποὺ θέλει, λέει, περίπατο νὰ σὲ πάγῃ, ποὺ θέλει μαζί της στὸ ταξίδι νὰ σὲ πάγῃ. Στὸ ταξίδι! Ἄκουε ἐκεῖ; Νᾶρχεται ἡ κόρη μου τώρα, τὸ μικρό μου, νὰ κἀνῃ τὴ μητέρα, νὰ κἀνῃ τὴ κυρία, νὰ προσταζῇ, νὰ ξεχνᾷ πῶς εἶμαι ὁ μπαμπᾶς καὶ θὰ πατήσω πόδι... Ἐσύ, ξέρεις; Γιὰ νὰ μὴν ἔχουμε μπελᾶδες, ἀφοῦ τὸ κάτω κάτω ἡ μάνα τὸ λέει, ἀφοῦ ἐσένα κιόλας σοῦ ἀρέσει νὰ πειράζῃς τὸν παππού, πὲς του· Παππού, θὰ φύγω! Ἐπειτα γύρισε, κοίταξε τὴ μαμά καὶ πὲς της· Δὲν μ' ἀφίνει, μάνα, ὁ παππούς! Μὴ φέβγης, μιτσό μου, ἀπὸ σιμά μου, μὴ φέβγης.

Μὴ φέβγης. Ἐσύ, παιδάκι μου, εἶσαι ἡ ἀνοιχτὴ στὴ μέση τοῦ χειμῶνα· εἶσαι τὸ στερνὸ χαμόγελο τοῦ παππού. Ἐσύ, πουλάκι μου, εἶσαι τὸ φῶς, εἶσαι τὸ μέλλο, εἶσαι ἡ ζωὴ. Καὶ σὰ φέβγεις, θαβῶ πῶς θὰ πεθάνω, σὰ νὰ μὴν ὑπάρχῃ γυροθὲ μου τίποτα, τίποτα πιά.

Ε'

ΕΝΑΣ Η ΔΥΟ;

Ἐνας δὲν εἶμαι. Εἶμαι δύο.

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΟΙ ΔΥΟ ΑΓΑΠΕΣ*)

Τώρα ὁ Γιώργης εἶχε τὸ λόγο στὸ στόμα, μὰ δὲν ἐτολμοῦσε νὰ τὸν προσφέρει, μόνο εἶπε, ὕστερα ἀπὸ ὧρα καμπόση·

«Μὴν ἔχεις κανένα παράπονο, ἀφέντη, μαζί μου. Σὺ τὸ πάα: τῆς τέχνης δὲν τῆς μπορῶ: ἀφῆσέ με νὰ ζήσω κατὰ πῶς θέλω. Δουλευτῆς εἶμαι, τὸ βλέπεις, κ' εἶμαι ἀξίος νὰ βγάλω τὸ ψωμί μου· νὰ σὰς δώσω καὶ σὰς καὶ νὰ θρέψω καὶ τὴ φαμελιά μου σὰν παντρεφτῶ.»

«Γιὰ παντρεφτῆς εἶμαστε ἐφέτος!» εἶπε γελῶντας πειραχτικά ὁ γέροντας εἰς τὴν ἐπιβίβη βλῆπει τὰ πλοῦτη· οἱ ἀγοραστάδες δὲ χωρᾶνε στὸ σπιτί μας· καὶ τὸ κλαρί μας κοντεύει, μὰ τὸ ναί, νὰ τσακιστεῖ ἀπὸ τὴν πολυκαρπία! Ἐξήντα ψωροτάλλαρα θὰ δώσουν γιὰ τὴν εἰκόνα οἱ ἐπιτρόποι τῆς Βαγγελίστρας!»

«Δὲ λογαριάζεις» εἶπε ταπεινὰ καὶ σὰ φοβισμέ-

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ 387 φύλλο.

Κ' ἔχω δύο τραπεζάκια, δύο γραφεῖα. Τῆ χωρὶς στημένα κολλητὰ τὸ ἕνα πίσω ἀπὸ τᾶλλο, καὶ ἀπὸ μπροστὰ ἔχει τὴν καρεγλίτσα τοῦ τὸ καθένα· κατακτινίζονται οἱ δύο καρεγλίτσες, βιζαβί.

Κάθουμαι στὴ μιὰ καὶ μελετῶ. Μελετῶ καὶ γράφω. Γράφω ἀπάνω σὲ ἀντικείμενα βαθιά. Τί θαβῆτε; Γλωσσολογίαι. Φυσιολογίαι. Ἱστορίαι. Ἑλληνικά. Βυζαντινά. Ῥωμαϊκά. Ἐπιγραφές. Γραμματικῆς. Παπυρολογίαι. Ἀραβικά. Ἑβραϊκά. Κόστικα. Ῥουσσικά. Ὅτι ἀγαπᾶτε. Καὶ στοιθασμένα γυρο γυρο μου τὰ βιβλία. Βουνοσειρές.

Σηκώνω ἀξαφνα τὸ κεφάλι καὶ στὸ γραφεῖο μου τάντικρυνο, δὲ βλέπω ψυχὴ. Πετιοῦμαι ἀμέσως. Καὶ κάθουμαι ἀντίκρυ μου. Βιβλία τριγύρω μου μὴτ' ἕνα. Χαρτὶ μονάχα, πέννα καὶ καλαμάρι. Τυπωμένο τίποτις ἐδῶ δὲν κοιτάζω. Κοιτάζω τὸ ταβάνι. Ἀπὸ κεῖ κάποτε καταβαίνουν ὅσα μέσα μου δὲ βρίσκω. Καὶ γράφω. Γράφω γιὰ τὴν ἀνοιχτὴ. Γράφω γιὰ τὸ χυνόπαρο. Γράφω γιὰ τὰ γέρι τὸ γλυκό, γιὰ τὴ γλυκίτερη τὴν ἀγάπη.

Ἐπειτα σηκώνω πάλι τὸ κεφάλι καὶ στὴν ἀδεια τὴν καρεγλίτσα τοῦ ἄλλου τοῦ τραπεζιοῦ, βλέπω σὰ νὰ μοῦ γνέφῃ ὁ δέφτερος ὁ ἑαυτός μου. Νᾶρθῶ! Καὶ νὰ σοῦ πὺ πετιοῦμαι ἀμέσως, νὰ μὴν ἀπομείνῃ παραπονεμένος ὁ φίλος—κ' εἶσι τὴν ἴδια μίρα, τὴν ἴδια πρῶνῃ, χωρὶς νὰ χρειάζεται κἀνε νὰ πάρω τὴν ἀνάσα μου, πηγαίνω ἀπὸ τὸ γραφεῖο τοῦ ποιητῆ στοῦ δασκάλου τὸ γραφεῖο, καὶ ἀπὸ τοῦ δασκάλου στοῦ ποιητῆ.

Ἐνας δὲν εἶμαι. Εἶμαι δύο.

Κι ἄλλως δὲν ἀλλάζω. Γιατί καὶ στὸ ἕνα καὶ στᾶλλο τραπεζάκι σκαλίζω, σκαλίζω πότε τὴν ἐπιστήμη, πότε τὴ φαντασία, ποὺ θέλει σκαλισμα καὶ ἀφῆ, σκαλίζω πότε τὴν ψυχὴ, πότε τὸ νοῦ τοῦ ἀθρώπου, μὰ πάντα καὶ στὰ δύο σκαλίζω τὴ ζωὴ.

30 τοῦ Μάρτη-2 τοῦ Ἀπριλίη 1910.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΓΚΑΙΤΕ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Τυπώθηκε στὴν Τυβίγγη καὶ πουλιέται 2 δραχμῆς στὰ Βιβλιοπωλεῖα Ἐστίας, Μπέκ, Ἐλευθεροδόκη (Ἀθήνα) καὶ Ἐμμ. Σαρηνιάννη (Πόλη).

νὸς ὁ νέος ἀπὸς τὰ κασσούνια εἶναι γιομάτα γέννημα· καὶ πῶς ἡ μάνα ἔχει στὴν κασσεία τῆς εἰς σκαλτσούνι μὲ τᾶλλαρα.»

«Εἶναι δεκάρες κ' ὄχι τᾶλλαρα» εἶπε παραπονετικά ὁ γέρος.

«Φτωχοὶ κατὰ πῶς μιλεῖς δὲν εἶμαστε, δοξαμένος νᾶναι ὁ Θεός» εἶπε ἡ μάνα· εὖ Γιώργης εἶναι εἰκοσιδύο χρονῶ, κ' ἐγὼ ἐγέρασα τώρα. Τὸ παιδί ἔχει δικίον γυναίκα μὰς χρειάζεται ἐδῶ μέσα, πρέπει νὰ τοῦβρεις μίαν, ὅποια σὲ φωτίσει ὁ Θεός.»

Ὁ γέροντας ἐγέλασε πάλι κ' ἐκούνησε τὸ κεφάλι ἀμίλητος. Μὰ ὁ Γιώργης ἀνυπομονοῦσε τώρα: «Μάνα» εἶπε ἀτὴ γυναίκα θὰ τὴν εὔρω ἐγὼ, θὰ πάρω μίαν ποῦ νὰ μ' ἀρέσει.»

«Τὰ ξέρουμε» εἶπε ἀμέσως ὁ ζωγράφος συμφρόντας τὸ ζαρωμένο μέτωπό του· ἀπροδοτεῖς σὲ δρόμο κακό. Εὐνοηκε δὺο, ποίανθ θὰ διαλέξεις;»

Ὁ Γιώργης ἐκοκκίνησε κ' ἐκατέβασε ντροπαλὸς τὸ βλέφαρο.

«Τί λέει ὁ πατέρας σου» εἶπε ἡ μάνα ἀνήσυχη.

«Ἄκουσε, Γιώργη» εἶπε ὁ γέροντας πάλι «μὴν ἀφήνεις τὴν ἀμαρτία νὰ σὲ κυριέψῃ ἀπὸ τὲς δύο δὲ μ' ἀρέσει καμία, κ' ἡ μίαν δὲν εἶναι ἐλεύθερη·

Ο ΗΡΩΑΣ

Ἄχι· ὁ Χάρος δὲ σὲ πῆρε.
Σὲ μὴν ὧρα ἐρωτικῆ
Σ' ἀρπαξεν ἐσένα ὁ Ἥλιος...

ΠΑΛΑΜΑΣ

Πέθανε στὸν καιρὸ του
ΝΙΤΣΕ

Στὸ Κρουονέρι· ἔντεκα τοῦ Ἀπριλίη· Κεριακὴ πρωτ' μόλις κατέβηκα ἀπὸ τὸ τραῖνο. Γύριζα ἀπὸ τὸ προσκύνημα τῆς ἡρωϊκῆς πόλης· ἡ ψυχὴ μου πλημμυρισμένη ἀπὸ λογῆς ἐντύπωσης· πανέμορφες ὄλες, γαληνές· μοῦ τίς χάριζε τὸ ἀνοιξιτικὸ γιορτάσι τῆς φύσης καὶ τῆς ἱστορίας ἡ δυνατὴ θύμησι. Εἶχα δεῖ τὸ περασμένο βράδι τὴ λιτανεῖα τῆς Ἐξοδος στὸ Μεσολόγγι κ' εἶχα ἀπὸ τὰ ξημερώματα ρηχτεῖ μ' ἀχορτασιὰ στὸ γαλάζιο καὶ στὸ πράσινο.

Σταμάτησε τὸ τραῖνο· πήδηξα κάτω· ζήτησα μίαν φημερίδα Πατριναῖ. Νᾶν τὴ διαβάσω, ὄχι. Νᾶν τὴ δῶ. Ἴσως καὶ ἀπὸ κάποιον προαίτημα. Τὴν ξεδίπλωσα. Ἡ ματιά μου πρωτόπεσε στὴν εἰδησι: Ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος ἔπεσε στὴ θάλασσα τοῦ Σκαρραμαγκᾶ καὶ πνίγηκε.

Πέταξα τὴ φημερίδα καὶ κοίταξα ἐλόγουρά μου. Τόνειρεμένο τὸ βουνο, πὺ τόσες φορές τὸ χάρηκα μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἡ Βαράσθα, ἡλιοπερρυμένη καὶ μεγαλόπρεπη στυλονόντανε μπρὸς στὰ μάτια μου.

Σ' εἶχ' ἀγαπήσει μίαν φορά, Βαράσθα, τῆς Ρούμελης σὰς ὄνειρευομαι, ὡ κορφές, καὶ τοῦ Μοριά ἀκρογᾶλια.

Δὲν τὰ νειρευόμενα· τᾶβλεπα. Δὲν τὰ ποθοῦσα· τὰ χαϊρόμυνα. Ὡ, τὰ βουνα τῆς Ρούμελης, ὦ, ἡ γαλήνια ἡ θάλασσα, ὦ, τὸ αὐγινὸ μαγνάδι ποὺ ἀλαφροσκέπαζε τὴν Πάτρα καὶ τᾶλλ' ἀκρογᾶλια τοῦ Μοριά!

Πνίγηκε ὁ Περικλῆς. Τὰ μάτια μου δὲ δακρῖσανε· δὲν ἐνωσα κανέναν πόνο στὴν ψυχὴ. Ἄχι. Τὸ ἐναντίο. Μίαν γαλήνη ἀπλώθηκε σ' ἀλάκαρο τὸ εἶναι μου—μὴ γαλήνη φερμένη ἀπὸ τὰ τριγύρω στὴν ψυχὴ μου καὶ μίαν γαλήνη ποὺ τὴν ἀχιδοσολοῦσε ἡ ψυχὴ μου σὲ εἰς τὰ γύρω μου. Ἄντι πόνο, μίαν ζούλια γλυκιὰ ἐνωσα μέσα μου. Καὶ εἶπα:

— Καλότυχος ποὺ μπορεῖ νὰ πεθαίνει· δια θέλει καὶ ἔπος θέλει.

τί θέλεις κ' ἐμπλέξῃς μ' ἐκείνην;»

«Τὴν κοπέλλα θέλω! ἡ ἄλλη μεσιτεύει.»

«Κ' ἐγὼ δὲν ξέρω τίποτα;» τοῦ παρατήρησε σοβαρὸς ὁ πατέρας. «Μοῦ λὲς ψέματα καὶ δὲν κρίζεις καλά· ἀρμενίζεις σὲ θολὰ νερά. Γιὰ τὸ καλὸ ποῦ σοῦ θέλω μὴ ματαπᾶς μ' ἐκείνης.»

«Ἡ κοπέλλα μοῦ ἀρέσει» ἀποκρίθηκε παίρνοντάς θάρρος.

«Δὲ θὰ φέρεις ἐδῶ μέσα τὴν τυχαία, θὰ μ' ἀρέσει κ' ἐμένα ἡ γυναίκα σου.»

«Ἐχει δικίον» εἶπε ἡ μάνα κουνῶντας στριφτὰ τὸ κεφάλι καὶ στανοντας τὴν μπόλια τῆς «θὰ μὰς ἀρέσει καὶ μὰς! Θέλουμε γυναίκα νὰ μὰς γεραματίσει, κ' ὄχι γιὰ νὰ μὰς βάλει ἀποκάτου ἀπὸ τὴ γῆς πρὶν τῆς ὄρας. Ἄ δὲ μὴ δὲ σοῦ δίνει τὸ θέλημα!»

«Τί λὲς μάνα» εἶπε ἄσκεφτα ὁ Γιώργης θυμούμενος τοὺς φίλους τοῦ «μὴ τὴν Ἀγγλία ἦταν αὐτοὶ οἱ νόμοι, τώρα κάθε νέος κάνει ὅτι τοῦ καστεῖ.»

«Αὐτὰ σοῦ λὲν οἱ κουμέσιοι στὰργαστήρια» εἶπε ὁ γέροντας ἀνάθοντας «ἔχεις κακὸ στὸ νοῦ σου, μὰ, φυλάξου, θὰ σοῦ ἀρῆσω τὴν κατάρα μου.»

«Ἄχι» εἶπε σκιασμένη ἡ μάνα «μὴν καταρα-

Ἄλλοτες, δὴ καὶ τρία χρόνια, ἓνα πρωινὸν Ἀ-
πριλιάτικο πάλι, ἴσως—ποιὸς ξέρει!—καὶ μετὰ τὴν
ἴδια μερομηγιά, ἔταν κατέβαινα ἀπὸ τῆ σοφίτα ἐνδὸς
μεγάλου ξενοδοχείου τῆς Ἀθήνας, ὕστερ' ἀπὸ μιὰ
κουδέντα πολύωρη, πολύχρωμη καὶ λειτουργικὴ μετὰ
τὸν Περικλῆ—γιατὶ καίνο τὸ πρωτὸ ὁ ἀκριβὸς μου δὲ
μιλοῦσε, λειτουργοῦσε μέσα στὸ νὰ τοῦ Ὁραίου—
ἔταν κατέβαινα λοιπὸν ἀπὸ τῆ σοφίτα τοῦ μεγάλου
ξενοδοχείου, θυμάμαι, σιγόλογα :

— Καλοτύχος ποῦ μπορεῖ νὰ ζεῖ ὅπως ξέρει
κι ὅπως θέλει.

Γιατὶ ἔτσι ζοῦσε ὁ Ἀπολλωνιακὸς φιλόσοφος.
Ἄλλοτε χαρακτηρισμὸς, πὸς τιμωρισμένο, τούτῃ τῇ
στιγμῇ δὲν τοῦ βρισκῶ. Ναι, ἀφοῦ καὶ ἡ μορφή του
καὶ ἡ ψυχὴ του εἴτανε παρεχυμένα φῶς ἡλιακὸ,
ἡλιου Ἀττικοῦ ἀχτίδες—ναί, ἀφοῦ καὶ ἡ ζωὴ του
καὶ ὁ θάνατός του εἴτανε ζωὴ καὶ θάνατος Φιλό-
σοφου.

Ὁσέτος, συλλογιέμαι, ἄλλο ἐπιθετο τοῦ στέκε-
ται καλύτερα. Ἡρωας. Μιλῶ σὲ ὅσους εὐτυχίσαν
νὰν τὸν γνωρίσουν ἀπὸ κοντὰ. Ἀπὸ πολὺ κοντὰ.
Ἔνας καὶ γῶ. Μὰ καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους, ἓνα δὴ
χαρακτηριστικὰ ἀνέκδοτα ἀπὸ τὴν πλοῦσια σ' ἀνέκ-
δοτα ζωὴ του, θὰ σῶνανε νὰν τὸν δειξοῦν ποίος
εἴτανε καὶ νὰ δικαιολογήσουν ἓνα τέτοιο βαρὺ ἐπιθετο.
Ἡρωας. Γιατὶ ἔζησε μέσα σ' ἓνα εὐγενικὸ ἰδανικὸ,
γιατὶ πάλαιψε μ' ὅλες τὶς ἐναντιότητες τῆς ζωῆς,
δίχως νὰ λασπώσει τὴ λευκὴ ψυχὴ του, δίχως νὰν
τὴ λυγίσει καὶ νὰν τὴν υποτάξει σὲ κανενὸς εἶδους
ἀνάγκη, δίχως νὰ σταματήσει μπρὸς σὲ κανένα ἐμ-
πόδιο, δίχως νὰ ἀναγνωρίσει σὲ καμιά κοινωνικὴ πρῶ-
ληψὴ τὸ δικαίωμα νὰν τοῦ ρυθμίσει τὴ ζωὴ.

Ἀγάπη καὶ θαυμασμὸς με κρατοῦσε πάντα σιμά
του. Ἄς εἴτανε καὶ οἱ δρόμοι μας πολλὰς φορὲς
ἀντίθετοι. Ἄς σηκώθηκε μερικὲς φορὲς καὶ πολέ-
μιος ἀμείλιχτος μετὰ τὸ ἔργον τοῦ ἐργὸν τὸ δικό
μας. Δὲ σημαίνει τίποτα. Τέτοιου τίμιους πολέμιους
μακάρι νάχαμε κι ἄλλους. Ἡ ψυχὴ πολλὰς φορὲς
ἀναγαλλιάζει νὰ μάχεται μετὰ τίμιον ἀντίπαλον, παρὰ
νάγκαλιάζει καὶ νὰ συναγωνίζεται μετὰ κίβδηλο
ἐμοῦδεάτη.

Λεύτερος, δυνατὸς κ' εὐγενικὸς ἔζησε. Κι ἔταν
εἶδε πῶς ἴσως δὲ θὰ μποροῦσε νὰ ζήσει πιά λεύτε-
ρος, δυνατὸς κ' εὐγενικὸς. Κι ἔταν εἶδε τὸ ἰδανικὸ
του νὰ συντρίβεται πάνου στὰ βράχια τῆς γῆρας του

ἀδιαφορίας. Κι ἔταν ἀπελπίστηκε πῶς μποροῦσε νὰ
φέρει σὲ τέλος τὸ ἔργον του. Κι ἔταν ἀντίκρουσε τὸ
ἀδυσώπητον: "Αἴτ!—δὲν ἔσκυψε τὸ Ἀπολλωνιακὸ
κεφάλι, δὲ λύγισε τὰ στέρεα γόνατα, δὲ σωριάστηκε
καταγίς. Ὅχι. Γαλήνιος καὶ ὠραίος καθὼς πάντα,
πῆρε τὸ ραβδί του καὶ τράβηξε πρὸς τὸ Θάνατον—
μετὰ τὴν ἴδια ἀνάλαφρη κι ἀρχοντικὰ περπατησιὰ
ποῦ ξεκινούσε γιὰ τὴν ἀγαπημένη του τὴν Ἀκρό-
πολη ἢ ποῦ τραβοῦσε πρὸς τὸ γραφεῖο μου νὰ μοῦ
φέρει τὸ ἄσωστο θάρρος ποῦ πάντα, ἔχι μόνον ἡ πα-
ρουσία του, μὰ καὶ ἡ θύμηση ἀκόμα τῆς ἡρωϊκῆς
ζωῆς του, μοῦφερνε καὶ θὰ μοῦ φέρνει.

Πάτρα, 12.4.910.

ΙΕΙΟΝΑΣ

ΓΡΑΦΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΤΟΥ ΒΗΛΑΡΑ

Πρὸς τὸν Γιατροφιλόσοφον κυρ Γιώργη Καλαρᾶ
ἀπὸ Λάρσα τις 10 Μαρτίου 1815 εἰς Κόρθον.

Ἐξοχώτατε!

Πληροφορημένος τὲς ἀπερασμένες ἀπὸ τὸν κυρ
Χρηστόδουλο Οἰκονόμου Ζαγορησιὸν γιὰ τὶς ἰδέες σου
στὴν ὑπόθεσιν τῆς γλώσσας μας, ὅπου ἔλοι οἱ φιλο-
γενεῖς προκομμένοι ἀγωνίζονται νὰ τὴν βάλουν σὲ
τάξιν, γιὰ νὰ καλλιτερέψῃ καὶ σ' ἐμᾶς ἡ σπουδὴ
τῶν γραμμάτων, ἀποφάσισα καὶ σοῦ φανέρωσα τὴν
γνώμη μου σ' ἓνα μου γράμμα, ὅπου σοῦ περιλει-
γα κ' ἓνα τυπωμένον βιβλιότυπο μου, ὅπου τὸ
ὀνόματά : Ρωμέικη γλῶσσα. Τοῦ ἔδωκα τέτοια ὀ-
νομασία, ἀφορμῆς ὅπου τὸ σύγγραψον κοινὰ καὶ στὴ
διάλεχτον τῆς πατρίδας μου. Ὑποπέθοντας μ' ὁ
λον τοῦτο μὴ δὲν ἔφτασε στὰ χεῖρα σου τὸ γράμμα
μου μετὰ τὸ βιβλίον, ἐστοχάστηκα χρειάζομενον νὰ
σοῦ γράψω καὶ δέφτερον γιὰ νὰ λάβω μιὰ ὥρα ἀρ-
χήτερα ἀπόκρισίν σου σὲ ὅσα σοῦ φανέρωσα, καὶ τὰ
ματσημαδέσω σὲ τοῦτο.

Ἐγὼ, ἀφέντη, δὲν πέτομαι γιὰ κανὲν μεγάλον
φιλόσοφον, μήτε γιὰ κανὲν προκομμένον Ἕλληνα·
μόνε γιὰ φιλογενῆς, ὅπου δὲν παραπαίνομαι στοὺς
συλλογισμούς μου. Ἐσπούδαξα ὡστόσο στὰ Σχολιά
μας καμπόσους χρόνους, κ' εἶδα τὸν καρπὸν ὅπου ἀ-
πολαβαίνον ὕστερα ἀπὸ λογῆς λογῶν κόπους κ' ἔ-
δρωτες, ὅσα παθιά χάνουν τὸ ἀνθὶ τῆς ἡλικίας τους
μέσα σ' ἐκεῖνα γιὰ νὰ μάθουν νὰ παπαγαλίζουν
καμπόσα λόγια ἀπὸ μιὰ γλῶσσαν, ὅπου ἐδῶ καὶ δὴ

χιλιάδες χρόνια ὀμπρήτερα ἔκρεναν σὲ τούτα τὰ
μέρη. Εἶδα πῶς χῶρια ἀπὸ κατὰ σκουριασμένα γραμ-
ματικά, κ' ἓνα δὴ ἀπὸ τὰ σοφὰ παραμύθια τοῦ
Ἀριστοτέλη, ἄλλες ἰδέες οἱ ταλαίπωροι μαθητὰδες
δὲν ἀποχταίνον. Γκορδωμένοι μ' ἔλον τοῦτο, ἀφορ-
μῆς ὅπου τοὺς ὀνομάζον λογιώτατους, καὶ φουσκω-
μένοι γιὰ πεντέξιν λόγια, ὅπου ἔχουν στὸ στόμα σὲ
πάσα τους ἑμιλία, κ' ὅπου ὅσοι τ' ἀκοῦν τὰ θια-
μίνοντα ἀποτὶ δὲν τ' ἀπεικάζον, κατανοοῦν ὀ-
στερώτερα νὰ φανταχτοῦν μετὰ τὰ σωστά τους, πῶς
δλόβολη ἡ Ἀθηνὰ κατακαίει μέσα στὸ κεφάλι τους
καθὼς καὶ τοῦ Δία μιὰ φορὰ· μόνε μετὰ τὴ διαφορά,
ὅπου δὲν τοὺς ἐνοχλαίει καὶ δὲν ἔχουν χρεῖα ἀπὸ
τῆσκούρη τοῦ Ἡραίστου.

Ἡ Ἱστορία, ἡ Γεωγραφία καὶ ὅσα ἄλλα κλω-
νάρια τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας στολνοῦν τὸ πνεῦμα
καὶ τροχᾶν τὸ νοῦ, ἀφτὰ γιὰ τοὺς λογιώτατους εἶ-
ναι ἀράπικα. Ἐχουν ὡστόσο πολυμάθεια νὰ ξεδε-
ψουν εἰκοσιτέσσερες ὥρες σὴν κάμη χρεῖα νὰ φιλονει-
κῆσουν γιὰ ἓνα δὲ ἢ γιὰ ἓνα τε. Ἀφτὴ ἡ λυσιαί-
ρικη σπουδὴ τῆς γραμματικῆς, ἀφτὴ ἡ Ἑλληνομα-
νία, καταπῶς τὴν ὀνομάζει καλὸτάτα ὁ κυρ Κορα-
ῆς, ὅπου κ' ἀφτὸς δὲν ἠμπόρεσε ὡς τὸ ὕστερον νὰ
τὴν ἀποφύγῃ, ἐκατάστησε τοὺς λογιώτατους νὰ πά-
ρουν τοὺς ἴσκιους γιὰ ὀράματα· προσπαθοῦν νὰ φα-
νοῦν φορτωμένοι ἀπὸ λόγια μετὰ τὴν παντοχὴ ν' ἀπο-
χτήσουν ἰδέες, καὶ γίνονται μοναχὰ λεζικὰ δίχως
νὰ ξέρουν νὰνταμῶσουν διὸ λόγια γιὰ νὰ παραστή-
σουν μιὰ ἰδέαν τοῦ κεφαλιοῦ τους. Ἄν ἤξεραν ὀμ-
πρήτερα τὴν μητρικὴν τῆς γλώσσας, τὴ χάνουν κ' ἐ-
κείνη, καὶ κακομουρμουρίζουν τὸ δῖλογο, ὅπου δὲ
φανερώνει καμιά γλῶσσαν στὸν κόσμον. Τέτια εἶναι
ἡ προκοπὴ τῶν νιῶν στὰ σχολεῖα μας.

Σὲ τάφτη τῇ δυστυχίᾳ τοῦ γένου βρέθηκα ὡς-
τόσο καὶ καμπόσοι, ὅπου θέλησαν νὰ δειξοῦν πόσο
ἦταν γελασμένοι ὅσοι ἔτραχαν λεχομανῶντας σὲ τά-
φτη τὰ μονοπάτια μ' ἐλπιδᾶν νὰ φτάσουν στὴν κα-
τοικίαν τῆς ἀλήθειας. Μόνε ἀφτοὶ οἱ ἴδιοι, ὅπου
προθυμιόντην νὰ φωτίσουν τοὺς ἄλλους κρατῶντας
στὸ χεῖρ τὸ θαμπὸν λυχνάρι τῆς πρόληψης καὶ τῆς
φιλαφτίας γιὰ φέξιν, ἐπληκνήθησαν σὲ καινούρια μο-
νοπάτια, ὅπου ἂν δὲν εἶναι τόσο κακοστράτα καὶ
μακρὰ ἀπὸ τὸν πλατὺ δρόμον, δὲν εἶναι λιγώτερον
κοπιαστικά καὶ ἀναφέλετα.

Ἄλλοι ὅπου ὀδηγιόνταν ἀπὸ τὴ λαμπρὴ φέξιν
τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἔκαμν τὲς πρώτες πατησιές στὸν
ἴσιον δρόμον. Μόνε τί τὸ ὄφελος! Κατατρομασμένοι

στεῖς τὸ μονάκριβον παιδί μας. Τὸ λόγον σου ὁ Θεὸς
τὸν ἀκούει.»

«Ἄντις νὰ μοῦ τρίβεις τὰ χρώματα» εἶπε
πάλι ὁ γέροντας παραπονεμένος «ἀντίς νὰ μαθαί-
νεις τὴν πατροπαράδοτον τέχνην, κυνηγιέσαι μετὰ
βρωμογύναικα! Αὐτὴ τὴν ἀνατροπὴν σοῦδωκα; αὐτὸ
εἶναι τὸ φυσικόν σου;»

Ὁ Γιώργης ἐτσώπαινε.

«Ἐχει δίκιον» εἶπε ἡ μάνα.

«Ἐγὼ σοῦ βρισκῶ γυναῖκα» εἶπε ὁ γέροντας.

«Ὅχι» ἀποκρίθηκε μετὰ τόλμην «θὰ πάρω μιάνε
ποῦ ἀγαπάω.»

«Σ' ἔχουνε καὶ οἱ δὴ στὰ δίχτυα τους» εἶπε
ὁ γέροντας θυμωμένος.

«Τὸ χωριὸν μας ἐκατάντησε τώρα σὴν τὰ Σό-
δομα. Ἄλλὰ ψηλὰ τὴ γούνα σου. Οἱ γυναῖκες δὲν
εἶναι στὸν κόσμον μοναχῆς τους, ἔχουν ἀδέρφια καὶ
δικούς ποῦ γνοιάζονται γιὰ τὴν τιμὴν τους. Σ' εἶ-
δανε· πράξεις κακὰ καὶ μὰς ντροπιάζεις.»

Ὁ Γιώργης ἐκοκκίνισε. Πῶς εἴξερε ὁ πατέρας
ἔλα του τὰ μυστικά; Ὁ γέροντας τὸν ἐκοίταζε
ξεταστικά καὶ ἡ μάνα ἄκουε τώρα περιεργῆ καὶ
ἀνήσυχη.

«Τάμαθα ὄλα» ξανάπε ὕστερα ἀπὸ μιὰ στιγμὴν

ὁ ζωγράφος. «Θέλεις νὰ μοῦ κρουφτεῖς. Μὰ δὲν
πράξεις καλὰ· γέλας τὴν κοπέλλα γιὰ νάχεις τὴν
παντρεμένην καὶ νὰ λείει ὁ κόσμος πῶς σὲ μεσιτεύει.»

«Τὴν παντρεμένην» εἶπε ὁ νέος κοκκινίζοντας
περσότερον.

«Ναι» τοῦπε ὁ πατέρας «ἀλησμόνητες καὶ μένα
καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν στράταν καὶ τρογορίζεις μετὰ
γαϊδοῦρες!»

«Γιὰ ποιάνε μιλεῖς» εἶπε μετὰ καταβασμένο βλέ-
φαρον πολεμῶντας νὰ διαφεντευτεῖ «ἡ Μαρία τοῦ
Θεοδῶτη φτωχὴ εἶναι μὰ τίμιχη.»

«Ἄ δὲν ἦταν παρὰ κείνη, δὲ θάλεγα τίποτα.
Μὰ ὡς τόσο ἔχεις ἀγαπητικὰ τὴν ἄλλη. Δὲ θέλω
νὰ πῶ τὸνομά της· μὰ θὰ τὰβρεις ζαβὰ!»

Ὁ Γιώργης ἀνστέναξε ἀνυπόμονα.

«Τί πράματα κάνεις;» τοῦπε ἡ μάνα ἀνή-
συχη.

«Μὴν ἀκούεις» τῆς ἀπάντησε «ὁ πατέρας βάνει
ὀψίφεις ἀδίκους.»

Μὰ ἡ ταρχὴ του ἦταν φανερὴ. Ἐσηκώθηκε
ἀπὸ τὸ τραπέζιν, ἔκαμε καμπόσα βήματα στὸ σπῆτι,
ἐκάθησε παρὰ στίαν στὴν κρούσα, ἐξανασηκώθηκε
σὲ μιὰ στιγμῇ, καὶ τέλος ἐξεκρέμασε ἀπὸ τὸν τοίχον
τὸ ντουφέκι του καὶ ἐκίνησε πρὸς τὴν πόρταν.

«Στὸ κυνήγι κοπιάνεις παλι» τοῦπε περιελα-
στικά ὁ γέροντας.

Ἄλλὰ ὁ Γιώργης ἔκαμε πῶς δὲν ἄκουσε. Βια-
στικά ἐπετάχτηκε ὄξω. Κι' ὁ γέροντας, ποῦχε ὡς
τόσο ἀποτελειώσει τὸ φτωχὸν τοῦ γιῶμα, ἐσταυ-
ροκοπήθηκε, ἐσηκώθηκε καὶ κείνος κ' ἔστρεψε πρὸς
τὴν σκῆλα γιὰ νὰ ἀνεβῆ στὰ κονίσματα του. Μιὰ
στιγμῇ ὅμως ἐστάθηκε κ' εἶπε τῆς γρηῆς ποῦ σὲ
μαρμαρωμένη ἐστεκότου ἀγνήν στὸν τόπον της :

«Τὰ βλέπεις, εὐτυμῆ; Τὸ αἷμα νερὸ δὲ γίνε-
ται· τὰ ποῦ ἐκάμαν τὰ ἀδέρφια σου, τὰ κάνει καὶ
τοῦτος, πῶς θὰ τελειώσουν αὐτὲς οἱ ἱστορίες;»

«Ποιὰ εἶναι ἡ ἄλλη;» ἐρώτησε ἡ γρηῆ χαμη-
λόφωνα.

«Δὲν τὴν λέω» τῆς ἀποκρίθηκε· «ὁ Θεὸς ἄς τοῦ
δώσει φώτισιν. Ὁρμήνευέ τονε.»

Κι' ὁ γέροντας δὲν ἐπρόσμενε ἄλλο λόγον· ἀλλὰ
βαρετὰ ἀνέθηκε στὴν ἀπάνου κάμαρην, θέλοντας νὰ
ἀποτελειώσει γλιγῶρα τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεο-
τόκος.

Βιαστικά ὁ Γιώργης, κρατῶντας στὸν ὄμον τὸ